

education

Department of
Education
FREE STATE PROVINCE

REKENINGKUNDE

GRAAD 12

VRAESTEL 1

JUNIE 2021

NASIENRIGLYN

NASIENBEGINSELS

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenaliserings toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra hierdie nie die metodepunt van die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
8. Waar metodepunte toegeken word vir bewerking, moet die nasiener die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punt toegeken word.
9. 'Bewerking' beteken kontroleer bewerking. 'Een deel korrek' beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
10. Met die toekenning van metodepunte, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☐.
11. Wees bedag daarop dat party kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf..
12. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 10 bladsye.

VRAAG 1**1.1 JARDIM BEPERK****STAAT VAN KOMPREHENSIEWE INKOMSTE – 28 FEBRUARIE 2021**

Verkope		6 720 000✓✓
Koste van verkope		(4 200 000)
Brutowins	3	2 520 000☑
Ander Bedryfsinkomstes		204 200☑
Korting ontvang		3 800
Huur inkomste (236 200 ✓ – 35 800✓✓)		200 400☑
Bruto bedryfsinkomste	6	2 724 200☑
Bedryfsuitgawes		(1 734 500) ☑
Korting toegestaan		6 500
Ouditfooie (99 900 + 33 300)		133 200✓✓
Direkteursfooie (673 400✓ – 18 200✓✓) OF 673 400 /37x36		655 200☑
Diverse uitgawes		939 600✓
Bedryfswins	9	989 700☑
Rente inkomste		26 800☑
Wins voor rente uitgawes		1 016 500☑
Rente uitgawes		(56 500)
Wins voor belasting	NWNB + Ink	960 000☑
Inkomstebelasting		(259 200) ✓✓
Nettowins na belasting	5	700 800

23

1.1.2 GEWONE AANDELEKAPITAAL

GEMAGTIG		
2 000 000 AANDELE		
UITGEREIK		
1 200 000	Gewone aandele (openingsaldo)	8 400 000
(60 000) ✓	Gewone aandele teruggekoop x R7	(420 000) ✓✓
140 000 ✓	Gewone aandele uitgereik	1 400 000 ☑
1 280 000 ☑	Gewone aandele (eindsaldo)	9 380 000 ✓

7

1.1.2 BEHOUE INKOMSTE

Saldo aan die begin van die jaar	315 800 ☑
Netto wins na belasting	700 800 ✓
Terugkoop van aandele (60 000 x R1,40)	(84 000) ✓☑
Dividende	(509 600) ☑
Interim	228 000 ✓
Finale (1 280 000 x 22 sent)	281 600 ✓☑
Saldo aan die einde van die jaar	423 000

8

1.1.3 JARDIM BEPERK
STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE OP 28 FEBRUARIE 2021

BATES		
NIE-BEDRYFSBATES	TB – BB	9 353 000✓
Vaste bates teen drawaarde	balanserende bedrag	8 903 000✓
Vaste deposito	3	450 000✓
BEDRYFSBATES	BL X 1,8	1 890 000✓
Voorraad	BL X 0.7	735 000✓
Handels en ander ontvangbares 796 000 ✓ – 38 300 ✓ + 18 200 ✓ – 10 000 ✓	bewerking een deel korrek	765 900✓
Kontant en kontantekwivalente	balanserende bedrag	389 100✓
TOTALE BATES	oordrag EB + L 9	11 243 000✓
EKWITEIT EN LASTE		
GEWONE AANDEELHOUSERSBELANG		9 803 000✓
Gewone aandeelkapitaal	See 1.1.2	9 380 000✓
Behoue inkomste	See 1.1.2 2	423 000
NIE-BEDRYFSLASTE		390 000
Verbandlening: LL Bank 570 000 ✓ – 180 000 ✓✓	4	390 000✓
BEDRYFSLASTE		1 050 000
Handels en ander betaalbares 516 900 ✓ + 35 800 ✓ + 33 300 ✓ – 10 000 ✓		576 000✓
Aandeelhouders vir dividende	See 1.1.2	281 600✓
Huidige deel van lening		180 000✓
SAID: Inkomstebelasting	balanserende bedrag	12 400✓
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	Bewerking 9	11 243 000✓

Vreemde items -1 (maks -2)

27

TOTALE PUNTE

65

VRAAG 2:**2.1 KONTANT GEGENEREER DEUR BEDRYWIGHED**

Netto wins voor Inkomstebelasting	100 000
Aansuiwerings vir : Waardevermindering	58 000
Rente uitgawe	27 380 ✓
Veranderings in bedryfskapitaal	
Vermindering in voorraad	12 000
Vermeerdering in debiteure	(59 720) ✓✓
Vermeerdering in krediteure	9 850 ✓✓
KONTANT GEGENEREER DEUR BEDRYWIGHED	147 510

5

2.2 KONTANTVLOEISTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG OP 31 DESEMBER 2020

KONTANTVLOEI VANAF BEDRYFSAKTIWITEITE	
Kontant gegenerer uit bedrywighede	
Rente betaal	
Inkomstebelasting betaal (10 000 ✓ + 4 000 ✓ + 23 000 ✓)	(37 000) ✓
Dividende betaal 32 000 (22 000 ✓ + 60 000 ✓ – 28 000 ✓)	(54 000) ✓
KONTANTVLOEI UIT BELEGGINGSAKTIWITEITE	
Vaste bates aangekoop (549 000 ✓ + 58 000 ✓ + 17 000 ✓ – 420 000 ✓)	(204 000) ✓
Opbrengs uit vaste bates verkoop	17 000
KONTANTVLOEI UIT FINANSIERINGSAKTIWITEITE	
Opbrengs uit aandele uitgereik	238 000 ✓
Vermindering in lening	(40 000)
NETTO VERANDERING IN KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE	40 130 ✓
Kontant en kontantekwivalente aan die begin van die jaar	(9 000) ✓✓
Kontant en kontantekwivalente aan die einde van die jaar	31 130

17

2.3

**Bereken die volgende finansiële aanwysers op 31 Desember 2020:
Vuurproefverhouding**

$$306\,450 - 61\,000 = 245\,450$$

$$(210\,320 + 31\,130 + 4\,000) : \frac{(120\,550 + 10\,000 + 22\,000)}{130\,400 + 28\,000}$$

$$245\,450 \checkmark \checkmark^* : 158\,400 \checkmark \checkmark^*$$

$$= 1,55 : 1 \text{ of } 1,6 : 1 \checkmark \text{ bewerking een deel koorrek}$$

5

Skuld-ekwiteitsverhouding

$$130\,000 \checkmark : 751\,000 \checkmark$$

$$= 0,17 : 1 \text{ of } 0,2 : 1 \checkmark \text{ bewerking een deel koorrek}$$

3

Opbrengs op Aandeelhoudersbelang (OOAB)

$$\frac{77\,000}{623\,500} \times 100 = 12,3\% \text{ bewerking een deel koorrek}$$

$$\frac{1}{2} \checkmark (496\,000 \checkmark + 751\,000 \checkmark)$$

$$623\,500 \checkmark \checkmark \checkmark$$

5

TOTALE PUNTE

35

VRAAG 3**3.1 MOTLOUNG BPK.****3.1.1 Lewer kommentaar op die prys van R9,10 wat Motlounge Bpk. vir die nuwe aandeel wat uitgereik is, gevra het.**

Vergelyk uitreikprys met markprys of NBW ✓✓ Deelpunte vir gedeeltelike of onvoltooide verduideliking

Syfers R12,00 of R10,73 ✓ Kan verskille aanhaal b.v. R2,90 of R1,63

Verwagte antwoorde:

- Die aandeel is teen die gemiddelde aandeelprys uitgereik. Die bestaande aandeelhouers word beloon aangesien die prys laer is as die markprys op die JEB van R12,00 en die NBW van R10,73.
- Die aandeel kon teen die markprys van R12,00 of die NBW van R10,73 uitgereik gewees het (die waarde van die aandeel is afgewater).

3

3.1.2 Verduidelik hoe die uitreik van nuwe aandeel die finansiële hefboomverhouding en risiko van Motlounge Bpk. beïnvloed het. Haal TWEE finansiële aanwysers aan.

Verduideliking ✓ ✓

Finansiële aanwysers ✓ ✓

Syfers ✓ ✓

Oortollige aanwysers (meer as twee aanwysers) -1 (maks -1)

Verwagte antwoorde :

- Die hefboom het verbeter; laer risiko aangesien daar 'n uitreik van nuwe aandeel was.

Skuld-ekwiteitsverhouding verminder van 0,8 : 1 tot 0,5 : 1 (met 0,3:1)

OOTKA het verbeter (as gevolg van verhoogde doeltreffendheid / winste van die nuwe tak). Van 15% tot 20% (met 5% of 33,3%)

Kandidate kan ook OOTKA met hulle geskatte rentekoers vergelyk

6

3.1.3 As André sy 60%-aandeelhouing in die maatskappy wou behou, hoeveel aandeel sou hy moes gekoop het?

$$\begin{array}{ccc} \checkmark & & \checkmark \\ (700\,000 \times 60\%) - (500\,000 \times 60\%) = 120\,000 \\ \text{420\,000} & & \text{300\,000} \end{array}$$

$$\text{OF} \quad \begin{array}{ccc} & \text{Twee punte} & \\ (200\,000 \times 60\%) & & \end{array} = 120\,000$$

Bewerking een deel korrek (indien x 60%)

Hoeveel sou hy moes betaal het?

$$120\,000 \text{ aandeel teen R9,10 elk} = R1\,092\,000 \quad \checkmark \checkmark \quad \text{as} = \text{aantal aandeel (hierbo) x R9,10}$$

3

2

Andre het besluit om NIE hierdie aandele te koop NIE. Buiten die % aandeelhouding, verduidelik TWEE redes waarom hy 'n fout gemaak het deur nie hierdie opsie uit te oefen nie.

Verduideliking ✓✓ ✓✓

Syfers ✓ ✓

Deelpunte vir gedeeltelike of onvoltooide verduideliking

Verwagte antwoorde: Enige twee

- Sy dividende sou vermeerder het met R61 200 (51c x 120 000 aandele). Dit is meer as die rente wat hy verdien op 'n spaarrekening van R54 600 (1 092 000 sien hierbo x 5%).
- Hy kon sy aandele koop vir kapitale groei - aandele gekoop vir R9,10 en kon dan verkoop op die JEB vir R12,00. (Totale wins kon R348 000) wees / dit sou 'n goeie koop gewees het want R12,00 is hoër as NBW van R10,73.
- Hy sou meer dividende op sy groter belegging verdien het (51c/910c = 5,6%).
- Hy sal 120 000 stemme by die AJV verloor.
- Sy OOAB sal 23% meer gewees het op die groter belegging wees.

6

MOKOATSI BPK.

3.1.4 **Lewer kommentaar op die likiditeit van Mokoatsi Bpk. Haal TWEE finansiële aanwysers aan.**

Verduideliking: ✓✓

Oortollige aaaaanwysers (meer as twee aanwysers) -1 (maks -1)

Die likiditeitsposisie het verbeter / kan bedryfs-skulde dek / likiditeitverhoudings het afgeneem / likiditeitverhoudings is meer doeltreffend

Finansiële aanwysers enige twee ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Bedryfsverhouding het verbeter/afgeneem (van 3,5 : 1) tot 1,9 : 1
- Vuurproefverhouding het verbeter/afgeneem van 1,7 : 1 tot 1,1 : 1
- Voorraadhouingstydperk is blykbaar doeltreffend teen 54 dae (minder as 2 maande)

6

3.1.5 **Lewer kommentaar op die prys wat Mokoatsi Bpk. vir die terugkoop van aandele betaal het.**

Verwagte antwoord: ✓✓

Deelpunte vir gedeeltelike of onvoltooide verduideliking

Die maatskappy betaal 'n premie bo die gemiddelde aandeelprys van R10,20 om aandeelhouders aan te moedig om hulle aandele op te gee. /Hulle wou opbrengs verhoog deur ekwiteit te verminder / dit is 'n redelike waarde dieselfde as die prys op die JEB

Vergelyk prys betaal (R15,00) met Enige een syfer ✓

- markwaarde (R15,00)
- netto batewaarde (R13,30)
- gemiddelde uitreikprys van aandele (R10,20)

3

3.1.6 Verduidelik DRIE maniere waarop André deur die terugkoop van aandele deur Mokoatsi Bpk. bevoordeel is.

Verduideliking ✓ ✓ ✓ Syfers ✓ ✓ ✓

Verwagte antwoorde: Drie verskillende antwoorde

- Hy het die meerderheidsaandeelhouer geword. Sy 300 000 aandele is 51,7% van die totale aandele (33,3% voor die terugkoop van aandele).
- A.g.v. van die verminderde aantal aandele, het sy verdienste verbeter bv. VPA het verbeter met 95c / van 171c tot 266c/OOAHB het toegeneem van 13% tot 16%. (**LET WEL:** VPA en OOAHB versterk dieselfde punt).
- Die verminderde aantal aandele kon gelei het tot 'n toename in DPA met 57c / van 103c tot 160c / 55,3% (Direkteure kon die dividende uitbetalingsbeleid behou het).

6

3.1.7 Verduidelik of die terugkoop van aandele enige effek op die dividend uitbetalingsbeleid van Mokoatsi Bpk gehad het.

Verduideliking ✓ Syfers ✓ ✓ ✓ ✓

Verwagte antwoorde: Nee, 2020 en 2021 het dieselfde gebly op 60,2%

- $103/171 = 60.2\%$
- $160/266 = 60.2\%$

5

TOTALE PUNTE

40

VRAAG 4**4.1****Punt 1** **Mening** EEN geldige punt ✓✓

Die ouditeure het geen probleem gevind om te rapporteer nie / ongekwalifiseerde verslag / statistiese monsters gebruik /het die vereiste standaard bereik

2

Punt 2 **IFRS en Maatskappywet** EEN geldige punt ✓✓ **deelpunte vir gedeeltelike antwoorde****Moet plaaslike & internasionale punte dek**

Maatskappye funksioneer in plaaslike en internasionale konteks/ Kan plaaslike en internasionale aandeelhouers hê. /Voldoen aan internasionale en nasionale wette en standaarde/ die maatskappy dryf handel in 'n globale mark/aandeelhouers mag van alle dele van wêreld kom /lesers in enige land kan die manier waarop state voorberei of aaangebied word, verstaan.

2

Punt 3 **Onafhanklik** EEN geldige punt ✓✓ **deelpunte vir onvolledige antwoorde**

Hulle mening is onbevooroordeeld/Hulle het geen persoonlike belang by die maatskappy nie/Geen botsing van belange/
Hulle is eerbaar. Hulle het hoë internasionale standaarde van professionaliteit om te handhaaf/Hulle het 'n gedragskode.

2

4.2**Punt 4** **EEN voorbeeld van etiese verantwoordelikhede:****Deelpunte vir onvolledige antwoorde** ✓✓

Geen sameswering met bestuur om wesenlike sake oor te sien nie.
Geen aanvaarding van omkoopgeld of deel wees van korrupsie.
Sorg is geneem met die voltooiing van die audit en die uitspraak van 'n mening.
Die lesers kan op die inligting in die finansiële state staatmaak.
Is eerlik in hulle pligte/het integriteit/betroubaar/onafhanklik.
In ooreenstemming met King Kode/AARP/opdatum bly met nuwe vereistes.

2

Punt 5 **EEN voorbeeld van auditbewyse:****Deelpunte vir onvolledige antwoorde** ✓✓

Kontroleer die interne kontrole en die doeltreffendheid van interne audit.
Brondokumente (verskaf deur eksterne organisasies, verskaf verifiëring).
Rekords soos bateregisters, voorraadrekords ens.
Beleid en prosedures van die maatskappy.
Verslag van auditkomitee wat interne en eksterne auditprosesse beoordeel/
interne auditverslag om die effektiwiteit van interne beheer te verseker.

2

TOTALE PUNTE

10